तत्रैकं पक्षं विधत्ते । "द्वादशसु विक्रामेष्वग्निमादधीत । द्वादशमासाः संवत्सरः । संवत्सरादेवैनमरुध्याधत्ते" इति । विक्रामः प्रक्रमः । स च द्विविधः । तथाचोक्तम् । "प्रक्रमो द्विपदस्त्रिपदो वा" इति । गार्हपत्याद् द्वादशसु विक्रामेषु समाप्तेषु आहवनीयायतनं कृत्वा तत्राग्निमादध्यात् । सङ्ख्यासाम्येन मासद्वारा संवत्सरबलादेनमग्निमवरुध्य आधानङ्कृतवान् ॥

पक्षान्तरं विधत्ते । "यद्द्वादशसु विक्रामेष्वादधीत । परिमितमवरुन्धीत । चक्षुर्निमित आदधीत । इयद्द्वादश विक्रामाः इति । परिमितश्चैवापरिमितश्चावरुन्धे" इति । द्वादशसु विक्रामेष्वाधाने सति देशस्य पादेन परिमितत्वात् फलमपि परिमितमेव भवति । तस्माद्देशो न पादेन परिमातव्यः, किन्तु चक्षुषा दृष्ट्वा प्रायेणैतावान् देशो द्वादशविक्रामः सम्भवतीति निश्चयित्वादादधीत । एवं सति पादेन परिमितत्वाभावान्न परिमितदोषो भविष्यति । चक्षुषा परिमितत्वात् तदीयगुणश्च भवति ॥

चाक्षुषनिश्चयद्योतनार्था श्रुतिः । इममेव पक्षं पुनः प्रशंसति । "अनृतं वै वाचा वदति । अनृतं मनसा ध्यायति [१] चक्षुर्वै सत्यम् । अद्राऽगित्याह । अदर्शमिति । तत्सत्यम् । यश्चक्षुर्निमितेऽग्निमाधत्ते । सत्य एवैनमाधत्ते" इति । वाङ्मनसयोरनृतविषयत्वमपि क्वचित् दृष्टम् । चक्षुस्तु पुरोवर्त्तिवस्तुनो याथार्थ्यमेव पश्यतीति तत् सत्यस्वरूपम् । अतएव लोकेऽपि दूरदेशवृत्तान्तं पुरुषमुखादाकर्ण्य किन्त्वमेव दृष्टवान् वृत्ता-